

Селянство за умов соціокультурних, соціально-економічних та суспільно-політичних трансформацій другої половини XIX – XX ст.

The peasantry under the conditions of socio-cultural, socio-economic and socio-political transformations in the late 19th – the 20th century

УДК 94:37.018.593(477.83/.86-22)»1920/1930»(045)
DOI: 10.31651/2413-8142-2022-27-Boiechko

Vladyslav Boiechko

*Doctor of history, Professor, Professor of the Department of History of Ukraine, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Cherkasy, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6023-4832>
e-mail: osbb53@ukr.net*

Bibliographic Description of the Article: Boiechko, V. (2022). Participation of peasants of Eastern Galicia and Volhynia in youth sports and educational associations in the 20-30s of the 20th century according to the materials of the newspaper «Dilo». *Ukrainskyi Selianyn. [Ukrainian peasant]*, 27, 5-10. (In Ukrainian). doi: 10.31651/2413-8142-2022-27-Boiechko

PARTICIPATION OF PEASANTS OF EASTERN GALICIA AND VOLHYNIA IN YOUTH SPORTS AND EDUCATIONAL ASSOCIATIONS IN THE 20-30s OF THE 20th CENTURY ACCORDING TO THE MATERIALS OF THE NEWSPAPER «DILO»

Abstract. The purpose of our research is to clarify the peculiarities of the participation of the Ukrainian peasantry in youth sports and educational associations in Eastern Galicia and Volhynia in the 20-30s of the 20th century according to the materials of the newspaper «Dilo».

The scientific novelty of the publication is in the holistic analysis of the publications of the newspaper of that time «Dilo» about the participation of the Ukrainian peasantry in youth sports and educational associations.

Conclusions. Preservation of national identity was the main task for the Ukrainians in the difficult conditions of life in the Second Polish-Lithuanian Commonwealth in the interwar period of the 20th century. The formation and activity of Ukrainian sports and educational associations in Eastern Galicia and Volhynia became an objective indicator of the formation of nationally conscious Ukrainian youth. Sports, fire, and scout associations united hundreds of thousands of young Ukrainians around sports, physical education, and national education. The importance of the publication is determined by the fact that in the national historiography for a long time insufficient attention was paid to the issue of the participation of Ukrainian youth in sports and educational associations in Eastern Galicia and Volhynia in the 20-30s of the 20th century.

The important role of sports, fire, and scout associations in the physical and national education of Ukrainian youth has been determined. A certain number of that time publications of the newspaper «Dilo» on the topic of the study were used. The knowledge about the participation of Ukrainian football teams in the Polish championship has been improved. The study of certain aspects of the activities of sports, fire and scout associations such as «Lug», «Sokil» and «Plast» received further development. It is noted that sports, youth sports and educational associations have become an important element of physical hardening and preservation of the national identity of the Ukrainians of Eastern Galicia and Volhynia as a part of the Second Polish-Lithuanian Commonwealth.

Key words: peasantry, sports and educational associations, newspaper «Dilo», Eastern Galicia, Volhynia.

Владислав Боєчко

*доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2359-1558>
e-mail: osbb53@ukr.net*

Бібліографічний опис для цитування: Боєчко В. Участь у молодіжних спортивно-просвітницьких товариствах селян Східної Галичини і Волині в 20-30 рр. XX ст. за матеріалами газети «Діло». *Український селянин*. 2022. Вип. 27. С. 5-10. doi: 10.31651/2413-8142-2022-27-Boiechko

УЧАСТЬ У МОЛОДІЖНИХ СПОРТИВНО-ПРОСВІТНИЦЬКИХ ТОВАРИСТВАХ СЕЛЯН СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ І ВОЛИНІ В 20-30 РР. XX СТ. ЗА МАТЕРІАЛАМИ ГАЗЕТИ «ДІЛО»

Анотація. Мета нашого дослідження полягає у з'ясуванні особливостей участі українського селянства у молодіжних спортивно-просвітницьких товариствах у Східній Галичині та Волині в 20-30 рр. XX ст. за матеріалами газети «Діло».

Наукова новизна публікації полягає у цілісному аналізі публікацій тогочасної газети «Діло» про участь українського селянства у молодіжних спортивно-просвітницьких товариствах.

Висновки. Збереження національної ідентичності було головним завданням для українців у складних умовах життя Другої Речі Посполитої у міжвоєнний період ХХ ст. Об'єктивним показником формування національно свідомої української молоді стало утворення та діяльність українських спортивно-освітніх товариств у Східній Галичині та на Волині. Визначено важливу роль спортивних, пожежних та скаутських товариств у фізичному та національному вихованні української молоді. Використано певну кількість тогочасних публікацій газети «Діло» по темі дослідження. Удосконалено знання про участь українських футбольних команд у польському чемпіонаті. Подальший розвиток отримали вивчення окремих аспектів діяльності спортивних, пожежних та скаутських товариств: «Луг», «Сокіл» та «Пласт». Зазначено, що спорт і молодіжні спортивно-просвітницькі товариства стали важливим елементом фізичного гартування та збереження національної самобутності українців Східної Галичини і Волині у складі Другої Речі Посполитої.

Ключові слова: селянство, спортивно-просвітницькі товариства, газета «Діло», Східна Галичина, Волинь.

Постановка проблеми. Під час повномасштабної російсько-української війни та утвердження України як європейського лідера у боротьбі із російською агресією актуальними є питання фізичного, морального та національного гартування української молоді. Саме молоді українці першими пішли захищати український народ, територіальну цілісність та суверенітет нашої держави. В історії України є гарні приклади діяльності спортивно-просвітницьких товариств, в яких об'єднувалась, гартувалась фізично і духовно українська молодь. Одним із таких прикладів є спортивні, пожежні та скаутські товариства на західноукраїнських землях в 20-30 рр. ХХ ст. Збереження національної ідентичності було головним завданням для українців у непростих умовах життя у Другій Речі Посполитій в міжвоєнний період ХХ ст. Утворення та діяльність українських спортивно-просвітницьких товариств у Східній Галичині та на Волині стало об'єктивним показником формування національно свідомої української молоді. Спортивні, пожежні та скаутські товариства об'єднували сотні тисяч молодих українців навколо спорту, фізичного та національного виховання. Актуальність публікації зумовлена тим, що у вітчизняній історіографії тривалий час питанням участі української молоді у спортивно-просвітницьких товариствах у Східній Галичині та на Волині в 20-30 рр. ХХ ст. приділялося недостатньо уваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До порушеної нами теми за роки незалежності України зверталися вітчизняні історики, які вивчали окремі аспекти, зокрема І. Андрухів¹, Б. Трофим'як², І. Шумський³, В. Окаринський⁴, Ю. Візитів⁵, Т. Панфілова⁶, І. Федоришин⁷ та інші.

Мета нашого дослідження полягає у з'ясуванні особливостей участі українського селянства у моло-

діжних спортивно-просвітницьких товариствах у Східній Галичині та на Волині в 20-30 рр. ХХ ст. за матеріалами газети «Діло».

Виклад основного матеріалу. Фізичний та духовний розвиток сільської молоді Східної Галичини посідав важливе місце у висвітленні подій українського життя на сторінках газети «Діло». У публікаціях газети чітко простежується взаємозв'язок фізичного гартування і національного розвитку молоді, що входила до спортивних і фізкультурних товариств, поширених у 20-30 роки ХХ ст. Особливістю духовного розвитку і виховання молоді було чітке національне спрямування, що формувалося під час діяльності молодіжних об'єднань і товариств. Окрім просвітницьких товариств, широко розвинутою була діяльність фізкультурних та молодіжних товариств, які займалися фізичним розвитком української молоді. Спорт і спортивне життя викликали великий суспільний інтерес і загалом широко висвітлювали на сторінках газети «Діло». Зазвичай, спортивні огляди, повідомлення та спортивна аналітика розміщувалися на останній сторінці газети. У рубриці «Зі спортивного життя» висвітлювались спортивні заходи не лише в Галичині та на Волині, а й по всій Речі Посполитій. Найбільше спортивних новин стосувалося матчів футбольного клубу «Україна», оскільки футбол був найпопулярнішим видом спорту серед населення та сільської молоді. Зазначимо, що участь команди у польському чемпіонаті викликала дискусію серед великої кількості українців, частина людей стояла на позиції, що українським командам не можна грати в «чужому» чемпіонаті. Водночас журналісти і редакція газети «Діло» чітко стояли на позиціях необхідності брали участь у польському чемпіонаті, бо «це допомагає популяризації спорту і робить український спорт більш організованим»⁸. Також широко висвітлю-

1 Андрухів І. *Західноукраїнські молодіжні організації “Сокіл”, “Січ”, “Пласт”, “Луг”*. Івано-Франківськ: Накладом Івано-Франківського міського товариства “Союзу українок”. 1992.

2 Трофим'як Б. *Гімнастичноспортивні організації в національно-визвольному русі Галичини (друга пол. ХІХ ст. – перша пол. ХХ ст.)*. Тернопіль: Економічна думка. 2001.

3 Шумський І. *Молодіжний рух у Західній Україні (1920–1939)*. Тернопіль: ТДПУ. 2002.

4 Окаринський В. *Український скаутський рух (1911–1944 рр.)*: монографія. Тернопіль: Вид-во “Рада”. 2006.

5 Візитів Ю. *Пластовий рух на Волині в міжвоєнний період*. Рівне: Вид-во “Волинські обереги”. 2008.

6 Панфілова Т. *Культурно-освітні та молодіжно-спортивні товариства й організації Західної України (20-30 – і роки ХХ століття)*. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія*. 2014. №2(33). С. 26-33.

7 Федоришин І. *Українські культурно-просвітницькі та молодіжні товариства Товмаччини в 1920–1930-х рр.*: дисертація доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 032 «Історія та археологія» / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна. 2021.

8 День українського спортовця. *Діло*. 1933. 24 травня.

валися спортивні події, організовані Українським спортовим союзом, наприклад, «День українського спортсмена»⁹. Кожного року журналісти і редактори газети «Діло» аналізували спортивні результати українських команд. Підсумки робили за типовою схемою: аналізувався спортивний рік, розкривалися досягнення, недоліки й перешкоди, що їх спричинили; оцінювалися перспективи та ставилися нові чи оновлені завдання, а іноді ті самі, лише інакше сформульовані для наступного спортивного року галицьких українців. Аналізуючи подання спортивних подій, можливо припустити, що публікації на сторінках газети «Діло» сприяли зростанню цікавості українців до розвитку і досягнень національних спортивних команд, українських спортсменів. У більшості спортивних публікацій і аналітики прослідковуються думки про майбутній розвиток національного спорту. Український спорт став важливим елементом збереження національної самобутності українців Східної Галичини у складі Другої Речі-сполитої.

Важливу роль у фізичному і національному вихованні населення відігравали популярні спортивні, пожежні та скаутські (harcerskich) товариства. Найбільш поширеними були «Луг», «Сокіл» та Пласт. Особливістю «Соколу» було те, що організація діяла як на території Габсбурзької монархії (з 1894 р.), так і на території царської Росії (з 1907 р.). У статуті організації зазначалося, що пріоритет діяльності – фізичне виховання українського народу, допомога слабшим та гуртування українців навколо один одного. Натомість нічого не було сказано про політичну складову руху, тобто декларувалась аполітичність молодіжного руху. На нашу думку, це давало змогу працювати легально і охоплювати широкі верстви українців, зокрема молоді. Цілком зрозуміло, що у майбутньому збройні формування насамперед будуть формуватися з учасників цього руху, зважаючи на їх фізичну підготовку та дисципліну. У 1930 р. працювало більше півтисячі товариств «Соколу». Однак вже за декілька років відбувається поступове скорочення кількості організацій, частково через те, що новий Статут товариства ставив «Сокіл» під нагляд Urzędu Wychowania Fizycznego i Przynosobienia Wojskowego. Загалом сокольські організації створювались як автономні осередки, але на початку 30-х років XX ст. простежується тенденція до централізації навколо «Сокола-Батька» з центром у Львові. Можемо констатувати, що декларована аполітичність товариства дала можливість існувати та продовжувати діяльність аж до 1939 р.

Загалом подібну ситуацію мало також пожежне товариство «Луг», яке було утворене у Львові в 1925 р. Здебільшого «Луг» діяв у сільській місцевості й також концентрувався на фізичному вихо-

ванні молоді. Влада з певною недовірою ставилась до «Лугу», не забороняючи їх діяльність, але намагаючись зменшити їх вплив на українське сільське населення. Впродовж 1929 – 1930 рр. була видана повна заборона на носіння лугових одностроїв у Східній Галичині. На початку 1930-х рр. через зміни в законодавстві щодо громадських організацій осередки «Лугу» зосередилися на веденні активної руханкової і культурно-мистецької роботи. У 1934 р. в Товмачському повіті діяло 20 осередків товариства «Луг». На Товмаччині, попри сильні позиції УСРП та УНДО, «Луг» був єдиною організацією, що зуміла залишитися поза будь-якими партійними впливами¹⁰.

Реалізація польською владою політики пацифікації призвела до значного скорочення діяльності товариства. Наприклад, у 1930 р. провідник «Лугу» Роман Дашкевич зазначав, що фінансова скрута призвела до того, що «Луги» потерпали настільки, що не могли залагодити навіть щорічного Лугового свята у Львові¹¹. Всього працювало 400 Лугових товариств, але вони були розкидані по всіх повітах, без взаємного зв'язку¹². У 1933 р. «Луг», так само, як і «Сокіл», змінив свій Статут і теж діяв під наглядом Urzędu Wychowania Fizycznego i Przynosobienia Wojskowego, що дало можливість існувати до 1939 р.

На сторінках газети «Діло» постійно висвітлювалася діяльність українського «Соколу» та «Лугу». Багато цікавих матеріалів публікувалося у розділі, присвяченому українському спорту. Щоденно з'являлися відповідні замітки про заходи та діяльність національних молодіжних товариств. Окрім спортивних результатів та змагань, «Діло» також висвітлювало Лугові свята у Львові та акції на площі «Сокола-Батька», яка була головною спортивною ареною українців у Львові. Журналісти та редакція газети «Діло» прихильно ставилися до обох організацій, закликали українське населення допомагати та жертвувати їм гроші. Коли відбулася зміна Статуту «Лугу» у 1933 р., що було сприйнято частиною українського населення як акт співпраці із владою, то «Діло» виступило трибуною для представників організації, не піддаючи їх жорсткій критиці, даючи можливість висловитись усім сторонам.

«Пласт», на відміну від «Соколу» чи «Лугу», перебував від початку в іншій ситуації. Створений в 1911 р., він позиціонував себе як скаутська патріотична організація, що ставила собі за мету відновлення української незалежності. Організаційна структура осередків «Пласту» сформувалась ще до війни і була такою:

1) шкільні організації при українських державних і приватних гімназіях, семінаріях та при багатьох польських середньошкільних закладах;

⁹ Ibid.

¹⁰ Федоришин І. *Українські культурно-просвітницькі та молодіжні товариства Товмаччини в 1920–1930-х рр.*: дисертація доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 032 «Історія та археологія» / Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна. 2021.

¹¹ День українського спортовця. *Діло*. 1933. 24 травня.

¹² Ibid.

2) пластові «секції», «відділи» товариства «Сокил».

У першому випадку вони поставали за підтримки Крайової шкільної ради, у другому – діяли під патронатом «Сокола-Батька». Паралельно існували пластові гуртки без жодного формального статусу. З переходом до мирних умов життя самовільно відновлювалися старі осередки при школах. Польська влада не забороняла ці об'єднання, але вимагала, щоб «Пласт» отримав своїх опікунів, які б відповідали за діяльність організації. Тому було вирішено перейти під тимчасову опіку Українського крайового товариства охорони дітей та опіки над молоддю (УКТОДОМ), створену митрополитом А. Шептицьким. Паралельно в 1922 р. була створена організація Український Пластовий Улад (УПУ), яка й була головним органом «Пласту». Головна проблема полягала в тому, що УКТОДОМ мали дозвіл на діяльність лише на території Львівського, Краківського, Тернопільського та Станіславського воєводств. Щоб обійти цю заборону, в 1925 р. УПУ подали на реєстрацію до Львівського воєводства власний Статут, але в 1927 р. їм відмовили у реєстрації.

Таким чином, організація розвивалась у складі УКТОДОМУ. Згідно із розпорядженнями польської влади, «Пласт» мав існувати як суто шкільна організація, охоплюючи переважно учнів середніх навчальних закладів. Молодь іншого віку належала переважно до товариств «Сокил» і «Луг», хоча часто вони теж неофіційно належали до «Пласту». У 1925 р. було проведено внутрішню організаційну реформу у «Пласті»: у 1925 р. було створено *Uład Starszych Plastuniw*, куди приймалася молодь віком 18-25 років (пізніше великий вплив над цим осередком отримали ОУН та УВО). У 1927 р. було створено *Uład Plastuniw Nowaczkiw* (приймали дітей у віці 7-12 років), а в 1930 р. – *Uład Plastuniw Senioriów* (для людей старше 25 років)¹³.

Незважаючи на обмеження влади, «Пласт» залишався найпопулярнішою організацією на території Східної Галичини. Газета «Діло» регулярно висвітлювала діяльність товариства, розміщуючи коментарі щодо необхідності підтримки розвитку осередків «Пласту». Станом на 1930 р. існувало близько 100 куренів, що налічували 6 тисяч членів організації. Невизначений правовий статус і національна спрямованість діяльності «Пласту» не влаштовувала польську владу. Тому приводом для заборони «Пласту» у Східній Галичині став напад члена «Пласту» на «wóz pocztowy pod Wóbrką». Це наклалося також на процес «пацифікації» Східної Галичини і призвело до арешту 60 членів «Пласту», яких звинуватили у належності до УВО і поширенні українських агітаційних матеріалів¹⁴. Окрім ареш-

тів членів «Пласту», було видано заборону на діяльність організації на території Східної Галичини.

Публікації, розміщені у газеті «Діло», всебічно підтримували членів «Пласту» і негативно сприймали арешти та заборону діяльності товариства. На Волині «Пласт» розвивався за схожим сценарієм, перебуваючи під опікою рівненської «Просвіти». Вочевидь, головна мета полягала в тому, щоб схилити українські товариства, зокрема і Пласт, до співпраці з польськими властями¹⁵. Польська влада на Волині дуже негативно сприймала «Пласт», підозрюючи їхній зв'язок з УВО. Органи влади прекрасно усвідомлювали небезпеку пластового руху для польської держави, тому ретельно вивчали пластові документи і методики виховання¹⁶. Систематично вилучалася українська заборонена література, листівки із закликами боротись за незалежність України та листування із проводом УВО. Польська влада чекала зручного приводу для заборони «Пласту» і знайшла його під час з'їзду в 1927 р. у селі Олександрія Рівненського повіту. Після цього з'їзду було видано розпорядження «Просвітам» закрити усі «Пласти». Це мотивувалось тим, що волинський «Пласт» отримував гроші із централу у Львові, що перевищувало повноваження, які мала «Просвіта».

Відзначимо, що формальна заборона на діяльність «Пласту» не зупинила скаутський рух українців, адже і до цього статус організацій був не до кінця визначений і «Пласт» продовжив існувати у підпіллі. Разом із заборною «Пласту» влада втратила можливість контролювати та регулювати діяльність руху. Заборона «Пласту» на Галичині і одночасна «пацифікація» Східної Галичини призвели до радикалізації молодих українців, частина із яких належала до «Пласту». У підпіллі ця діяльність мала чітко виражений антипольський характер і була спрямована на повалення польської влади. Газета «Діло» дуже детально висвітлювала діяльність «Пласту», загалом підтримуючи напрям розвитку організації, постійно заперечуючи зв'язок «Пласту» із ОУН та УВО, відстоюючи принцип «індивідуальної, а не колективної відповідальності»¹⁷.

Загалом новини про діяльність «Пласту» на сторінках газети «Діло» можна поділити на такі категорії:

- статті, в яких розповідалося про діяльність та життя «Пласту» («Пласт» і пластуни в таких статтях глорифікуються);
- публікації із нагоди заходів, присвячених святковим датам діяльності «Пласту» (у таких статтях автори роблять історичний екскурс і розповідають про історію «Пласту»);
- статті-відповіді на негативні публікації про діяльність товариства у польській пресі;
- статті-заклики до українців для пожертв і посильної допомоги на користь «Пласту».

13 Зміна статуту товариства «Луг». *Діло*. 1933. 18 січня.

14 Ryszard Torzecki, *Kwesie ukraińska w latach 1923-29*. P. 306.

15 Візитів Ю. *Пластовий рух на Волині в міжвоєнний період*. Рівне: Вид-во «Волинські обереги». 2008. С. 129.

16 Ibid.

17 Ревізія та арештування у Львові. *Діло*. 1930. 30 вересня.

Загалом інформаційна підтримка і позитивне ставлення журналістів газети «Діло» до «Пласту» очевидне. Адже «Пласт» стояв на повністю проукраїнських позиціях, відмовлявся інтегруватись у польські скаутські структури і був найбільш потужною українською молодіжною організацією, яка займалась фізичним та національним вихованням української молоді. Відзначимо, що в 1930-х рр. понад 45% молодих людей віком від 18 до 25 років належали до того чи іншого громадського товариства, а майже 10% студентів належали до різних фахових культурно-освітніх та політичних об'єднань [6, 32].

Окрім інформації про діяльність спортивних і молодіжних організацій, на сторінках газети «Діло» висвітлювалися національні культурні заходи. Більшість із них пов'язана із святкуванням ювілеїв та урочистих зібрань національних організацій. Так, 12 січня 1934 р. газета «Діло» опублікувала велику статтю «В 50-ліття заснування першого українського жіночого товариства у Галичині». У публікації йшлося про здобутки товариства українського жіноцтва як важливого чинника національного суспільного життя. На думку автора статті, провідну роль у цьому процесі відіграла Нагала Кобринська – ініціаторка заснування «Товариства руських жінок» в 1884 р. «творець зорганізованого жіночого руху і піонер українського фемінізму»¹⁸. Із нагоди 35-ти років діяльності «Станіславського Бояна» газета «Діло» 29 січня 1933 р. проінформувала читачів про найважливіші здобутки вищевказаного музичного товариства: 22 випуски «Музичної бібліотеки» та організацію одного з найкращих хорових колективів Галичини¹⁹.

Чимало цікавого матеріалу опублікувала газета про відомих громадсько-політичних діячів, літераторів та науковців другої половини XIX – початку XX ст. Зокрема, детальний аналіз життєвого шляху М. Грушевського зроблено на сторінках «Діла» у 1926 р. у статті «Всеукраїнське свято (ювілей акад. М. Грушевського)»²⁰, із нагоди 60-ти річного ювілею від дня народження академіка і 40-річчя його літературної, громадської й наукової діяльності. Оцінюючи внесок видатного історика у розбудову національного життя українців, газета писала: «Свято - це радісний день для цілої соборної України, бо дійсно, хто з наших теперішніх діячів більше заслужений перед цілою українською землею, як акад. Грушевський?»²¹. Також у 1926 р. «Діло» не могло не згадати про десяту річницю із дня смерті І. Франка – видатної постаті в політичному, національному та літературному житті Східної Галичини другої половини XIX – початку XX ст.

Українське музичне мистецтво також знайшло своє відображення на шпальтах газети «Діло». Зо-

крема, вшановуючи 20-ту річницю від дня смерті відомого композитора А. Вахнянина, газета опублікувала низку статей про його творчу та політичну діяльність. Автори розповіли про плідну працю композитора, який був професором гімназії і депутатом Австрійського парламенту, одним із організаторів Музичного інституту у Львові, активним учасником національно-культурних («Просвіта», «Руська Бесіда») та музичних («Теорбан», львівський «Боян») товариств²². Аналізуючи творчі здібності А. Вахнянина, його сучасник зазначив: «Гарний співак, фанатичний любитель хорового співу, запалений організатор хорових гуртків, а врешті один з передових музиків-композиторів Галичини минулого віку»²³. Також на сторінках «Діла» з'явилася стаття, в якій представлено детальний аналіз музичного доробку композитора, з акцентовано не лише на здобутках, а й на недоліках.

Висновки. Отже, українське спортивне та культурне життя, що регулярно висвітлювалося на сторінках газети «Діло» протягом 20-30-х рр. XX ст., сприяло розвитку національної самосвідомості українців. Актуальні та цікаві дискусії на сторінках газети щодо спортивних подій і регулярне висвітлення діяльності фізкультурних організацій української молоді гуртувало та об'єднувало українців. Редакція газети «Діло» опублікувала чимало публіцистичних статей, спогадів та посмертних згадок, що складають цікавий джерельний матеріал для вивчення спортивного та культурного життя українців Східної Галичини і Волині. За допомогою публікацій щоденної газети «Діло» можливо відтворити суспільну атмосферу, що панувала у тогочасному українському суспільстві на західноукраїнських землях. Цікава інформація газети дає змогу з'ясувати особливості діяльності національно-культурних товариств та ставлення українського суспільства до важливих подій в 20-30 ті рр. XX ст. Значну кількість різнопланового матеріалу на шпальтах часопису присвячено діяльності видатних українських діячів: науковцям, літераторам, митцям, що суттєво впливали на розвиток національної самосвідомості українців загалом, а також були моральними авторитетами для учасників національних спортивно-молодіжних товариств. Українська преса відіграла важливу роль у загальному розвитку культури тогочасного українського суспільства. Редакція і журналісти газети «Діло», регулярно висвітлюючи діяльність молодіжних спортивно-просвітницьких товариств, зробили значний внесок у поширення та розвиток національної самосвідомості українців на західноукраїнських землях.

18 Проти нападів на «Пласт». *Діло*. 1929. 27 листопада.

19 Концерт в пам'ять Анатолія Вахнянина. *Діло*. 1928. 21 травня.

20 35-ліття Станіславського «Бояна». *Діло*. 1933. 29 січня.

21 Ibid.

22 Концерт в пам'ять Анатолія Вахнянина. *Діло*. 1928. 21 травня.

23 Ibid.

References:

1. Andrukhiv, I. (1992). Zakhidnoukrainski molodizhni orhanizatsii “Sokil”, “Sich”, “Plast”, “Luh”. [Western Ukrainian youth organizations “Sokil”, “Sich”, “Plast”, “Luh”]. Ivano-Frankivsk: Nakladom Ivano-Frankivskoho miskoho tovarystva “Soiuzu ukrainok”. [in Ukrainian].
2. Trofymiak, B. (2001). Himnastychnosportyvni orhanizatsii v natsionalno-vyzvolnomu rusi Halychyny (druha pol. XIX st. – persha pol. XX st.). [Gymnastics and sports organizations in the national liberation movement of Galicia (second half of the 19th century - first half of the 20th century)]. Ternopil: Ekonomichna dumka. [in Ukrainian].
3. Shumskiy, I. (2002). Molodizhnyi rukh u Zakhidnii Ukraini (1920–1939). [Youth movement in Western Ukraine (1920–1939)]. Ternopil: TDPU. [in Ukrainian].
4. Okarynskyi, V. (2006). Ukrainyski skautskiy rukh (1911–1944 rr.). [Ukrainian Scout Movement (1911–1944)]. Ternopil: Vyd-vo “Rada”. [in Ukrainian].
5. Vizitiv Yu. (2008). Plastoviy rukh na Volyni v mizhvoiennyi period. [Layer movement in Volyn in the interwar period]. Rivne: Vyd-vo “Volynski oberehy”. [in Ukrainian].
6. Panfilova, T. (2014). Kulturno-osvitni ta molodizhno-sportyvni tovarystva y orhanizatsii Zakhidnoi Ukrainy (20-30 – i roky KhKh stolittia). [Cultural-educational and youth-sports associations and organizations of Western Ukraine (20-30s - and years of the 20th century)]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: Istoriiia*. [Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: History], 2(33), 26-33. [in Ukrainian].
7. Fedoryshyn, I. (2021). Ukrainski kulturno-prosvitnytski ta molodizhni tovarystva Tovmachchyny v 1920–1930-kh rr. [Ukrainian cultural and educational and youth societies of Tovmachyna in the 1920s and 1930s]. *Doctors tesis*. [in Ukrainian].
8. *Dilo*. [Dilo], 24 travnia 1933, Den ukrainskoho sportovtsia. [in Ukrainian].
9. *Dilo*. [Dilo], 24 travnia 1933, Den ukrainskoho sportovtsia. [in Ukrainian].
10. *Dilo*. [Dilo], 18 sichnia 1933, Zmina statutu tovarystva «Luh». [in Ukrainian].
11. Ryszard, T. Kwesia ukraińska w latach. [Kwesia ukraińska w latach 1923-29], S. 306. [in Poland].
12. *Dilo*. [Dilo], 30 veresnia 1930, Revizii ta areshtuvannia u Lvovi». [in Ukrainian].
13. *Dilo*. [Dilo], 27 lystopada 1929, Protly napastei na «Plast». [in Ukrainian].
14. *Dilo*. [Dilo], 12 sichnia 1934, V 50-littia zasnuvannia pershoho zhinochoho tovarystva v Halychyni. [in Ukrainian].
15. *Dilo*. [Dilo], 29 sichnia 1933, 35-littia Stanislavskoho «Boiana». [in Ukrainian].
16. *Dilo*. [Dilo], 21 travnia 1928 rik, Kontsert v pamiat Anatolia Vakhniana. [in Ukrainian].

Надійшла до редакції / Received: 20.04.2022

Схвалено до друку / Accepted: 13.05.2022